

DE NATUUR VAN DE MAAND

4e serie no. 7

GEMEENTELIJKE SCHOOL- EN KINDERTUINEN

Bureau: Mient 275 — 's-Gravenhage

Op en om de voedertafel

door J. A. Nijkamp,

met medewerking van A. Nijkamp-de Jeeger

Vanuit mijn werkkamer in een Haagse Lagere School kijk ik uit over een klein tuintje, omzoomd door wilgen en populieren. Een bedje prei, wat boerenkoolstronken en enkele late bloemen van deze „zomerse” winter (bijna 15 graden C. op 4 December) vormen de bodembedekking. Ik moet voor het raam gaan staan om de hele tuin te overzien, maar, rustig aan mijn bureau zittend, merk ik al genoeg. Vlak voor mijn raam zit een mus, een mannetje, te soezen; koolmezen vertonen hun kunsten in een lage populier en andere zoeken ijverig de voegen tussen de stenen van de schoolmuur af; een roodborstje laat, met korte tussenpozen, zijn schelle en toch beverige liedje horen; een merel slaat alarm en 't zenuwachtige getèk van het winterkoninkje doet mij vermoeden, dat ook hij de zwarte kat in de gaten heeft, die tussen het gras op het dijkje aan 't eind van de tuin zit; boven het sportveld achter de tuin zie ik kok- en zilvermeeuwen en waarschijnlijk zit daar ook het kauwtje, dat ik hoor. Zonder echt te kijken merk ik dus al een achttal vogels op en ik maak me sterk, dat dit er tien of vijftien worden, als ik een kwartiertje voor het raam ga staan.

Hoeveel kinderen zouden er in deze school zitten? Ik denk wel 400 en ik vraag me af: „hoeveel kinderen zullen nu al deze gewone vogels kennen?” Ik weet het niet, maar ik ben niet optimistisch. Zoals deze school ligt, liggen er tientallen in de stad en honderdtallen in het land, maar ik vrees, dat men er in de meeste scholen niet toe komt (en niet toe kan komen) om er eens de tijd voor te nemen om op al die vogels te letten.

Hier vlakbij staat een kleuterschool. Op de geheel stenen schoolplaats staan een paar bomen en langs de rand wat armzalige heesters. Op die stenen plaats staat een voedertafel, waarop voor „elck wat wijs” ligt.

In het lokaal hangt een plaat zacht-board en op die plaat staat, in hout uitgezaagd, een voedertafel. Langs de rand van de plaat zitten, fraai gekleurd en uitgezaagd, alle vogeltjes, die bij de voedertafel op de plaats verwacht kunnen worden. En telkens observeert een kleuter de voedertafel op de plaats en prikt bij de voedertafel op het board de vogeltjes, die hij ziet.

Hoeveel vogels zouden deze kleuters kennen? Ik weet het niet, maar ik ben wel optimistisch. Ik wou, dat alle kleuterscholen zo de belangstelling stimuleerden en ik zou ook wel willen, dat men er in de Lagere School wat tijd voor nam.

Als er één tijd geschikt is om vertrouwd te raken met vogels, is het de winter en wel om vele redenen, waarvan ik er een paar voorname noem. In de eerste plaats is vrijwel alle hout nu kaal: het belet de vogels zich in de bebladerde kronen te verbergen; in de tweede plaats is ook de noodzaak om zich te verbergen niet zo dwingend als in voorjaar en zomer als er voor de eieren en voor de jongen gezorgd moet worden; ten derde brengt, vooral bij vorst en sneeuw, de nood de vogels in de buurt van de menselijke woningen. Vooral van dit laatste moeten wij profijt trekken en we moeten de kinderen aanmoedigen thuis een voeder- en drinkplaats te maken en, als 't enigszins mogelijk is, maken we er ook een bij de school. Als we met het tweede kunnen beginnen, komt het eerste automatisch. Het zien van de vogels bij voeder- en drinkplaats prikkelt tot het zelf maken ervan.

Als U dit gaat propageren is het wel heel gewenst, dat U zorgt, dat er

in de school een goed boekje met gekleurde afbeeldingen van vogels voor het grijpen ligt. Ik denk in dit verband aan „Zien is Kennen”. U zult er versteld van staan hoe snel de belangstelling van de kinderen stijgt en hoe hun kennis toeneemt. Laat U vooral ook niet misleiden door het idee, „dat er in Uw buurt toch geen vogels zitten”; dat valt altijd mee.

Het maken van een voedertafel hoeft niet veel geld en niet veel hoofdbreken te kosten. Een stevige paal van 2 m lengte, die 40 cm in de grond staat, een blad van 30 × 60 cm met een opstaand randje (voor het wegwaaien van het voer) en klaar is Kees. Op de voedertafel kan alle tafelafval, bij voorkeur gesnipperd, gegeven worden. Met een kopspijker bevestigen we er bovendien een stuk speksword op en, aan een draad geregen, hangen we er wat pinda's bij. Mocht er een beetje geld beschikbaar zijn, dan kopen we wat Universeel- en wat gemengd voer en strooien dat op de plank en — als we op een katten- en ratten-vrije plaats zitten — op de grond.

Het voeren kan de gehele dag door gebeuren, maar zeker moeten we het doen op het einde van de middag. Vooral bij vorst en sneeuw is het gewenst, dat de vogels de nacht ingaan met een volle maag.

Naast voer hebben de vogels behoefte aan drinken. Een gewoon diep bord is daarvoor voldoende. Dat diepe bord geeft de kleinere vogels ook nog gelegenheid tot baden en dat kan de vreugde van het waarnemen slechts verhogen. Toch moeten we hiermee oppassen. Bij strenge vorst, (als juist de behoefte aan drinken groot is) kan een bad de vogels noodlottig worden doordat de veren aan elkaar vriezen. Het beste is het water dan in een metalen dekseltje van een jampotje te geven, eventueel met een brandend Waxinelichtje er onder om bevriezen te voorkomen.

Via de wintervoeding komt het klasgesprek al gauw op de vogels zelf en op het nut van de bescherming van vogels.

Ik word er altijd een beetje kriebelig van als ik de dingen moet gaan bekijken uit een oogpunt van nut of schade, misschien wel omdat ik zoveel onnutte dingen weet, die toch wel erg plezierig zijn.

Nu is het met die nut-schadekwestie helemaal niet zo simpel gesteld en 't is zeker geen kwestie, die U of ik eens even kunnen bekijken. Maar juist daarom is het wel goed de vraag „nuttig of schadelijk?” eens met de kinderen te bespreken. Het beste kan dit gebeuren aan een concreet voorbeeld.

Is een Spreeuw nuttig of schadelijk? Ik vermoed, dat de grasboer U een heel ander antwoord zal geven dan de fruitteler.

De spreeuw houdt nogal van een gevarieerde voeding en hij past zich gemakkelijk aan. Hij eet zowel fruit als insecten en kiest daarbij, wat hem het overvloedigst geboden wordt. Er komt nog iets bij: de levenswijze van de spreeuwen is niet het gehele jaar gelijk. Buiten de broedtijd leven ze gezellig en vele kinderen kennen wel de spreeuwenwolven, die er in voor- en najaar zijn. Ze slapen gemeenschappelijk in bomen of in 't hoge riet langs plas en moeras en ze strijken overdag in grote troepen in de wei neer. Daar eten ze zich dik en rond aan emelten, vette aardrupsen en aan de vele andere belagers van de wortels van het gras. We zijn geneigd de spreeuw in de ereklasse te plaatsen met het praedicaat „uitmuntend”. Toch moeten we nog even oppassen. Om de invloed, die de spreeuw op de plaag heeft, te kunnen beoordelen, moeten we nog een paar factoren kennen. Hoeveel schadelijke rakkers leven er ongeveer op één ha en hoe snel planten zij zich voort? Hoeveel spreeuwen komen er gemiddeld per dag op het land en hoeveel eet ieder van die spreeuwen gemiddeld?

Stel eens voor, dat de omwonenden van een overstroomd gebied, waarvan de dijken weer gesloten zijn, het water met emmertjes vol over de dijk gingen brengen. Zijn die mensen dan nuttig of mogen we hoogstens hun goede bedoelingen prijzen?

't Zou mogelijk kunnen zijn, dat de hoeveelheid voedsel, die de spreeuwen eten, in dezelfde verhouding tot de totale voorraad schadelijke insecten staat als het emmertje water tot de onmetelijke plas. Is er eenmaal een plaag, dan is ook de invloed van de spreeuwen niet zo geweldig. Zij zijn zeker niet in staat om een beslissende invloed op een plaag uit te oefenen.

Wil dat nu zeggen, dat we hun nut maar niet zo hoog moeten aanslaan? Laten we het eens met een ander voorbeeld vergelijken. Bij een uitslaande brand helpt één emmertje water niets, maar bij 't begin van een brand kan datzelfde emmertje water een ramp voorkomen. Het is zeker, dat de spreeuwen vaak een beslissende invloed hebben bij het voorkomen van een plaag en dat is dus een heel ding. T.o.v. het grasland is de spreeuw zonder enige twijfel nuttig.

Maar..... hoe staat het nu in de fruitboomgaarden? Al in de kersentijd tracht men de spreeuwen door ratels, door schieten enz. te verdrijven en bij alle zachte fruit herhaalt zich dit. Veel vruchten worden

aangepikt en worden dus waardeloos en er is geen twijfel aan: de spreeuw is schadelijk.

Hoe groot die schade is hangt natuurlijk weer van vele factoren af en niet in de laatste plaats van de prijs van het fruit.

Nu zou de fruitteler kunnen gaan denken: „Zie zo, ik zal die spreeuwen wel eens leren; ik haal in de broedtijd alle nesten uit!” Arme fruitteler! 't Zou hem niet eens veel helpen, want het ringonderzoek heeft aangetoond, dat de fruiddieven voor een belangrijk deel vroege trekkers uit Duitsland zijn! Die fruitteler zou dus naar Duitsland moeten om zijn fruit tegen spreeuwen te beschermen.

Maar 't ergste is nog, dat hij zich zelf schade zou doen door de spreeuw in de broedtijd te vervolgen. Alle jonge vogels, zelfs de zaadeters, krijgen eiwitrijk voer en juist in de broedtijd verzamelt de spreeuw dus heel wat schadelijke insecten.

Is nu de spreeuw nuttig of schadelijk? Als we een weegschaal nemen en we leggen op de ene schaal „het nut” en op de andere „de schade”, dan moeten we voor ieder jaar afzonderlijk de opbrengst van b.v. één ha grasland en van een equivalent oppervlak fruitboomgaard kennen. Boeren de fruittelers goed en de grasboeren slecht, dan ziet het er voor de spreeuw lelijk uit, maar is het omgekeerd, dan kan de spreeuw juichen of liever fluiten.

U voelt wel: 't aspect wisselt van jaar tot jaar en 't blijft een moeilijk op te lossen vraagstuk, dat slechts door volkomen terzakekundigen opgelost kan worden.

Ik zou op de „nutschaal” van onze balans nog iets willen leggen, dat moeilijk weegbaar is.

Ik sprak pas iemand, die zwaar invalide is en die een groot deel van de dag voor het raam zit te kijken op zijn kleine stadstuintje. Als je zo'n man hoort vertellen over het genoeg, dat hij beleeft aan „zijn” spreeuwen, als je merkt hoe hij geniet van de kleine kibbelpartijtjes om voer, van het bestoken van de kat, van hun gedrag tegenover andere vogels en van het tevreden fluiten op de schutting of in de dakgoot, dan bekijk je die spreeuw toch weer even anders.

Zoals deze invalide, genieten er tientallen zieken, ouden van dagen en..... vele huismoezers, die na het afnemen van de ontbijt tafel de kruimels buiten deponeren en er nu één ogenblikje afnemen om naar die vogels te kijken.

Hoe zwaar moet dit wegen? Ik moet U eerlijk zeggen, dat het mijn

balans met een slag naar „nut” doet overslaan, zeker in de stad, waar ieder contact met de natuur een hoge prijs waard is.

Ik zou er daarom bij de kinderen deze stelling willen inheien: **in de stad is iedere vogel nuttig**. Wie 't gegeven is geluk te kunnen brengen aan invaliden, zieken, ouden van dagen en aan hen, die een dag vol zorg tegemoet gaan, is waard, dat hij leeft. Het kan niet wijs zijn geluk te vernietigen om wat meer voorspoed te krijgen!

We zullen nu de vogels van het blaadje in volgorde gaan bespreken. **Vrijwel iedere tuin heeft haar eigen Roodborstje**, al is het dikwijls zó, dat één roodborstje meer dan een tuin heeft. 's-Morgens al vroeg, als de straatlantarens nog branden, merk ik zijn aanwezigheid al door het tik-tik, dat hij voortdurend laat horen. Vroeg in 't najaar hoor je hem regelmatig zingen en dat houdt hij wel tot in December vol. De ene dag klinkt het drukker, levendiger en opgewondener dan de andere dag en dikwijls blijkt dan, dat er een ander roodborstje in de buurt is. Door het zingen laat hij horen, dat hij er is, m.a.w., dat het andere roodborstje een territorium nadert, dat al bezet is. Soms kan het tot felle achtervolgingen en zelfs wel eens tot vechten komen, waarbij ze met in elkaar gehaakte pootjes over de grond rollen.

Mannetje en wijfje hebben beide die rode borst en het is dus geen middel ter onderscheiding van de geslachten. Die rode kleur dient om te dreigen tegen de soortgenoten. De roodborst zet dan een „hoge borst” op: de veren komen omhoog, waardoor de rode bef ten opzichte van de andere veren sterk naar voren springt. De eigenaar wringt zich vaak in de wonderlijkste bochten om zijn rivaal de bef maar goed te tonen. Een heel ruwe imitatie van een roodborst, mits met een duidelijk rode borst, is in staat om de echte roodborst tot grote woede te brengen.

De onverdraagzaamheid tegenover soortgenoten is wel een kwestie van voedselconcurrentie. Er is nog niet zo lang geleden een boekje verschenen van een Engelse, Len Howard, met foto's van de beste vogelfotograaf, die ik ken, Eric Hosking. In dat boekje (Vogels als Huisgenoten; Elsevier 1953) schrijft Len Howard ook over de territoriumgevechten van roodborstjes om haar huis, waarbij vooral de keukendeur (met alle kruimels) fel verdedigd werd.

Zo onverdraagzaam de roodborstjes t.o.v. elkaar zijn, zo vertrouwelijk zijn ze t.o.v. de mens. Als je even in de tuin werkt, zit het roodborstje op je schop en het lukt talloze mensen de roodborstjes 's win-

ters op hun hand te voeren. Voorwaarde hiervoor is natuurlijk, dat de vogels hun angst tegenover de mens afleggen en om het zover te brengen is er veel geduld en toewijding nodig.

Het spitse snaveltje doet al zien, dat de roodborst van nature een insecteneter is, maar hij versmaadt ook vlezig vruchten niet (Kardinaalsmuts). In de tuin lok je hem het beste met geraspte kaaskorstjes, terwijl hij ook erg gesteld is op wat vet, dat je b.v. op een plankje kunt smeren.

Haast nog vertrouwelijker dan de roodborstjes zijn de **Koolmezen**. Len Howard vertelt er in haar boek zulke krasse staaltjes van, dat je ze als ongeloofwaardig zou verwerpen als de prachtige foto's van Hosking de waarheid niet bewezen.

Onvermoeibaar zoeken de koolmezen 's-winters elk spleetje van stam en tak af en de hele boom wordt zorgvuldig gereinigd van insecteneieren, rupsen en andere overwinterende larven, poppen enz. Zoals ik al vertelde zoeken ze hier ook de voegen van de schoolmuur af en ze vinden daarbij menige pop van het koolwitje. Voedselanalyses wezen uit, dat bij de koolmees 66% (bij de pimpelmees zelfs 78%) van het voedsel uit schadelijke insecten bestaat! Voor een eerlijke beoordeling zouden we nu ook nog moeten weten hoeveel nuttige insecten (sluipwespen enz.) een koolmees verorbert.

Toch heeft zelfs die nuttige mees nog wel hinderlijke gewoonten en de eerlijkheid gebiedt, dat ik die ook vertel.

In de aardige vogelroman (geschreven door iemand, die in een sanatorium voor longlijders lag en die daar de mezen observeerde) „Kwiek, de Koolmees” door Engelhardt de Witt (Leopold's Uitgevers-Mij., Den Haag) lezen we het volgende:

„Neen, de oude imker mocht ze niet, keek ze altijd gramstorig na. Hij verdacht ze — erger, hij wist 't wel zeker verijd-nog-an-toe — dat ze af en toe de immen niet met rust lieten. Vooral 's winters niet. Trouwens, Gartjan had het, behalve natuurlijk op de hoenders, die ook aan zijn zorgen waren toevertrouwd, helemaal niet op vogels begrepen. Lastposten waren het. Noem maar op: kraaien, eksters, sperrers, om van „den smèr'ge kippevrèter”, de havik, niet eens te spreken, tuig allemaal. Lijsters vraten je bessen af, spreuwen je kersen, zelfs de bloedvink, waar je met een zeker welgevallen naar keek omdat-ie zo mooi was, beschadigde knoppen. Neeje, zie er, hie most'r niet veule van. As et noe nog un fezant of un petries was.....”

Het bekende „Handboek der moderne Bijenteelt”, vrij bewerkt naar E. B. Wedmore door Johan W. Schotman (G. W. Breughel, Amsterdam) zegt kort en bondig: „Dat de koolmezen geduchte bijenvijanden zijn, staat eveneens vast”. Arme koolmezen! Zouden ze alle imkers tegen zich vinden? Gelukkig niet. Er is een heel mooi en origineel Nederlands boek over bijen („Bijen en bijen houden” door J. G. de Roever; Wed. J. Ahrend en Zn., Amsterdam) en daar lezen we:

„Sommige vogels kunen het de bijen ook al lastig maken. De slimme koolmezen hebben een slechte naam omdat zij door tegen de kastwand te tikken de bijen 's-winters naar buiten lokken en verontrusten. 's-Zomers zijn zij maar zelden lastig en door de vogels in de winter te voeren, is het mezengevaar gemakkelijk genoeg te bezweren.

Spechten zouden zich af en toe ook al misdragen. Er is echter geen sprake van, dat zij ook een solide kast kunnen vernielen en bovendien zijn deze vogels dermate schuw en komen zó weinig op de grond, dat het door hen veroorzaakte gevaar nogal theoretisch is.

En verder is er dan nog een hele serie andere vogels, waarvan door de imker slechte dingen verteld worden. Mussen zouden zich ook niet ontzien levende bijen te vangen, zwaluwen zouden laag boven een drachtveld scherend duizenden haalsters verschalken, vliegenvangers en gaaien ware bijenmoordenaars zijn en ga zo maar door. Nauwkeurige observatie van een aantal voederbe- waarplaatsen en braakballen heeft echter aangetoond, dat indien vogels bijen eten, het haast altijd of darren of reeds door een ziekte geïnfecteerde en daardoor hulpeloze en voor de gezonde werksters gevaarlijke bijen waren. En dat werpt toch wel een heel ander licht op de zaak. De nuttigheid van de meeste vogels is buiten kijf en wanneer zij zich dan ook eens aan een gezond haalstertje vergrijpen, mogen wij ze dat dus niet al te kwalijk nemen. Nee, vogels zijn de ware bijenvijanden niet.”

Aan het oordeel van een zo deskundige zou ik niet graag iets toevoegen en dat temeer niet, omdat hij de zaak groot en sympathiek be- kijkt. Dat de koolmezen af en toe de zacht-metalen dekseltjes van room- en melkflessen, die buiten staan, stuk pikken om van de room te snoepen, zullen we ze ook maar grootmoedig vergeven. Deze Decembermaand was de koolmees in de war en liet al zijn voor-

jaars-zaag-zang —tieta—tieta— horen, waarvan de volksmond maakt „Spin-dikke, spin-dikke”. Het spijt mij, ik heb 't er nooit in kunnen horen.

De **Pimpelmezen** zijn met hun hoge sie-geluidjes op het gehoor bijna niet van de Goudhaantjes te onderscheiden. Het zijn nog betere acrobaten dan de koolmezen en 't is een lust om ze bezig te zien in dunne twijgen of aan een flink slingerende pindaketting. Ze worden niet zo vertrouwelijk als de koolmezen, maar 't zijn toch grage gasten van onze voedertafel en ze horen, volgens Len Howard, met de koolmezen tot de intelligentste vogels.

Zoals we al zagen eten ze nog meer schadelijke insecten dan de koolmezen (78%), maar ook zij hebben toch soms een vervelende gewoonte. In de fruitstreken om Hoorn (Schellinkhout en de Bangert) pikken ze in 't voorjaar veel bloemknoppen van de bessen aan, waar- door de oogst natuurlijk ongunstig beïnvloed wordt. Intussen, voor wat hoort wat, en, al is het nut van de mezen in de boomgaard door de uitvinding van chemische bestrijdingsmiddelen, sterk verminderd, we moeten dat beetje schade maar op de koop toe nemen.

Evenals de koolmees broedt het pimpeltje in holen en we kunnen hen dus zeer te hulp komen door het ophangen van nestkastjes. Over het zelf maken, over het ophangen en onderhouden van nestkastjes kunt U veel vinden in de aardige brochure „Bescherming van nuttige vogels”, die U ontvangt als U f 1,— stort op postrekening 18018 van de Plantenziektkundige Dienst te Wageningen, onder vermelding „voor Mededeling no. 17”.

Wat later dan het getik van mijn roodborstje hoor ik het driftiger en droger tek-tek van het **Winterkoninkje**. Hij scharrelt dan tussen de takken van de heesters in de tuin van mijn buurman en af en toe waagt hij zich op een der lage paaltjes van het scheidingshek. Er zijn niet zo heel veel dagen, waarop hij niet zingt, maar zo omstreeks midwinter gaan er wel enkele weken voorbij, waarop ik hem veel minder hoor.

Een van Thijse's mooiste boeken vind ik nog altijd „Het Intieme Leven der Vogels” en daarin geeft hij de volgende beschrijving van een winterdag in het leven van een Winterkoning.

„De winterkoninkjes zingen direct bij het ontwaken, juist zoals

een gezond kind doet. Eerst komen een paar loktoontjes, maar al spoedig gaan die over in het welbekende onstuimige liedje. Dat duurt een half uurtje en dan komen de zorgen voor het ontbijt. Dat gaat weer met de nodige drukte en opgewektheid. Takkenbossen worden doorsnuffeld, boomstronken afgezocht, en onder elk blad van kruip- en klimplanten schijnen verborgen schatten te liggen. En wanneer een gedeelte van de taak is afgewerkt, dan wordt daar melding van gemaakt door een paar parmantige roepjes, „terrt, terrt”, die bij de minste aanleiding zich weer uitbreiden tot het welbekende ratelliedje.

Wat vindt hij daar? Zo ge 't weten wilt, dan moet ge zelf maar eens een boomstronk afzoeken, desnoods gewapend met een vergrootglas. Ge vindt natuurlijk niet het tiende deel van wat de vogel weet te ontdekken, maar toch genoeg om U de zekerheid te verschaffen, dat het montere vogeltje zonder veel moeite aan de kost kan komen.

Daar zitten achter mooie webjes en gordijntjes in kleine zakjes van fijn spinsel eitjes en larfjes van allerlei soort: rupsjes, spinnetjes en zelfs mooie blinkende volwassen spinnen. Als 't niet al te guur weer is zijn er tussen de dorre bladeren ook slakken-eieren te vinden en kleine mugjes, die traag voortlopen, zonder hun parelmoeren vlerkjes te gebruiken. Uit de halfvergane eikenbladgallen komen zwarte wespjes te voorschijn, die traag voortlopen en op de eikenknoppen gaan zitten om er hun eieren te leggen. Zo is er de hele winter genoeg te vinden, zelfs voor een insecteneter en geen wonder is het, dat onze winterkoning voor tielen al weer tijd en lust heeft om door de sparretjes te huppelen, al roepend om gezelschap of schermutselend met zijn tijden plaatsgenoten, de mezen, goudhaantjes of boomkruipertjes. Merkwaardig is het, hoe hij geheel op boomkruipersmanier tegen de stammen op kan klauteren, echter altijd min of meer overdwars en op hoge poten.

En hij slaat weer aan het zingen ook. Het is de moeite waard hem nu zeer van nabij op te nemen. Als hij goede zin heeft, dan laat hij U wel naderen tot op twee meter, maar 't makkelijkste is wel de kijker erbij te halen.

In de namiddag schijnen mijn winterkoninkjes even te dutten, niet langer dan een uur, want tegen de avondschemering beginnen ze weer overal te roepen en te zingen en dan gaan zij ter ruste.”

Een heel algemene gast bij de voedertafel is de **Vink**. 't Liefst zoekt hij zijn voedsel op de grond, maar als 't niet anders kan, komt hij ook wel op de tafel. Mannetjes en wijfjes zijn hier heel duidelijk verschillend. De borst van het mannetje is mooi wijnrood; zijn voorhoofd is pikzwart en zijn schedel (in de winter) grauw; van 't voorjaar zet hij een mooi grijsblauw petje op. Laat de kinderen maar eens opletten wanneer dat gebeurt. Verder valt het mannetje nog op door de blinkend witte spiegelvlekken op de vleugels en door 't heldere wit van de zijveren van de staart. 't Wijfje valt veel minder op. Ze doet eigenlijk wel iets denken aan een beschaafde mus, maar 't vele wit in de vleugel vormt een goede onderscheiding. Tenslotte is er nog iets: mussen hippen en vinken trippen met heel sierlijke pasjes en een onberispelijke lichaamshouding. De zware snavel laat zien, dat het een zaadeter is en hij komt dan ook het liefst op zaad af.

In deze tijd van het jaar horen we niet veel meer van de vink dan een helder „pink”, zijn lijfcreet, die hij nog al eens laat klinken. Als 't straks voorjaar wordt, zo omstreeks Maart, horen we zijn slag onophoudelijk en in vrijwel alle landen „verstaat” men die. Wij horen er in: „Weet je, weet je voor mij geen biskwie-iet?”; de Fransen verstaan „Oui, oui, oui, je suis un bon citoyen” of „Je suis le fils d'un riche prieur”; de Engelsers „In another month will come a wheatear”; tenslotte is er bij de Duitsers de sentimentele „Liebe”: „Wie, wie, wie hab ich dich lieb”. Luistert U maar eens goed; misschien hoort U er een aardiger Nederlandse zin in.

De **Merel** komt ook liever niet op de tafel; op de grond voelt hij zich beter thuis. 't Is een „pierentukker” bij uitnemendheid. Vanuit mijn huiskamer kijk ik op 't grasveld van mijn buurman en ik verbaas me er iedere dag weer over hoe dat kleine veldje steeds de wormen levert voor de drie of vier merels, die er nu al maandenlang komen. Hoe hij die wormen zo wonderlijk snel in de gaten heeft, weet ik niet. Hij staat even stil, het lichaam haast horizontaal, de kop even schuin en plotseling stapt-ie naar een plek, een paar dm verder en trekt daar een worm uit de grond. De scheve kop zou er op kunnen wijzen, dat hij de wormen (met één oog) ziet, b.v. aan het bewegen van de grond, maar 't kan ook zijn, dat hij ingespannen luistert, zoals ook zanglijsters doen. In 't bos gooit hij vakkundig alle blad opzij en 't moet een vlugge worm zijn, die nog kans ziet in zijn hol te verdwijnen. Bij 't omgooien van het blad komen er ook slakjes te voor-